

Comissió Redactora de la Ponència: Joan Ridao, Carles Bonet, Josep Huguet, Marina Llansana, Jordi Portabella, Anna Simó i Joan Tardà.

Construïm una nació sobirana, cohesionada i moderna

A. El context polític: un balanç insuficient de 30 anys d'autogovern

1. La inviabilitat de l'Espanya plural i federal

1.1. Des del mateix moment de la seva aprovació, Esquerra Republicana de Catalunya començà a plantejar en solitari la reforma de l'Estatut d'Autonomia de 1979. Aquest fou un Estatut negociat a l'ombra d'una Transició política tutelada pels hereus del franquisme, enmig d'un procés reformista, que, sense una prèvia voluntat constituent, va instaurar una monarquia aliena al principi democràtic i que, sobretot, no va respondre a les expectatives inicials d'autogovern de la majoria del poble de Catalunya. L'opció inicial del catalanisme per assolir un Estatut nacional acabà, una vegada més, cedint davant la prioritat d'alguns partits d'assegurar la democràcia i recuperar les institucions d'autogovern.

1.2. Amb tot, la generalització posterior del model autonòmic, juntament amb la dinàmica aplicativa restrictiva del text estatutari, el dèficit fiscal en relació a la resta de l'Estat (al voltant d'un 10% de la renda, això és més de 19.000 M€ només el 2005), junt amb l'aparició dels reptes propis d'una societat moderna en un món canviant, van fer possible, més d'un quart de segle més tard, l'inici d'un procés històric de reforma estatutària que fou impulsat, a instàncies d'Esquerra, pel govern catalanista i d'esquerres, amb la complicitat de totes les forces de tradició catalanista i democràtica. Es tractava, doncs, de superar els obstacles que havien abocat l'autogovern a una clara descompensació entre una arquitectura institucional pensada inicialment per a l'exercici d'amplis poders i perfil netament polític, amb una capacitat d'actuació final que no tenia la seva deguda correspondència.

1.3. L'inici del procés de reforma estatutària fou avalat en l'estratègia definida en el 24è Congrés Nacional, celebrat a Lleida el 2004, per tal de posicionar Esquerra com l'esquerra catalana majoritària, i posar a prova la voluntat real de les esquerres estatals de configurar un Estat de tall federal i plurinacional. L'objectiu era, doncs, determinar les possibilitats reals de transitar la via cap a la independència nacional a través d'una etapa prèvia que contemplés una relació Catalunya-Espanya d'inspiració federal. No debades, el text estatutari aprovat el 30 de setembre de 2005 al Parlament de Catalunya s'inscrivía en aquest context. Igualment, quan Esquerra va haver de posicionar-se al voltant de la proposta de reforma constitucional plantejada pel govern espanyol en la present legislatura, ho va fer plantejant des d'una perspectiva federal i plurinacional el reconeixement del poble català com a subjecte de drets col·lectius, al marge de proposar d'altres reformes estructurals de marcat caràcter social i democràtic. El desenllaç final del procés de reforma estatutària i les nul·les reformes estructurals del model d'estat en aquest període, va acabar frustrant els objectius de ple reconeixement nacional de Catalunya, d'obtenir un model de finançament just, estable i bilateral, i d'incrementar i blindar les competències.

1.4. Amb tot, cal constatar que el federalisme, tot i tenir una llarga tradició teòrica a casa nostra, no ha tingut històricament especials adhesions a Espanya, com s'ha vist, una vegada més, amb la nul·la receptivitat que ha tingut la idea de l'Espanya plural o la reforma federalitzant de l'Estatut. Resulta evident que, a la llarga, l'horitzó federal, per plural que sigui, consisteix en la vertebració d'un estat nacional identificat amb una cultura política federal comuna. A més, els casos del Quebec o el més recent de Montenegro demostren que el federalisme plurinacional només és

viable si abans s'ha plantejat seriosament un intent de secessió. Això no vol dir, tanmateix, que el federalisme plurinacional no pugui ser útil instrumentalment per proveir, en el context d'un Estat compost, un marc competitiu en el terreny econòmic, una concepció policèntrica i en xarxa de les infraestructures i dels sectors estratègics, al marge de dotar una institució arbitral comuna o una cambra territorial que tingui en compte els interessos dels territoris.

1.5. Precisament, no es pot negar la presència a Catalunya d'un bloc social que encara ara manté una preferència per la configuració federal de l'Estat. Cal que aquest bloc s'afegeixi al bloc social dels que opten per la configuració independent dels Països Catalans. En la Catalunya actual, la pretensió d'arribar a una certa hegemonia social de l'esquerra nacional passa, doncs, numèricament, per la incorporació dels federalistes al projecte de la independència nacional, ni que sigui per la constatació de que l'exercici del federalisme és incompatible amb els posicionaments polítics de les forces polítiques de l'Estat, o per la convicció de que, com s'ha dit, el federalisme no constitueix la via adequada per a la resolució final dels conflictes nacionals.

2. L'Estatut retallat evidencia l'esgotament de l'autonomisme

2.1. La possibilitat d'aplicar el que durant molts anys havia estat la principal proposta del catalanisme —la reforma de l'Estatut— per tal d'assolir, dins del marc polític i constitucional vigent a l'Estat, quotes més grans de sobirania, d'equitat fiscal i d'ordenació de determinats elements vitals per al futur del país, ha quedat reduïda a cendres, i amb ella les estratègies per tal de “saltar la paret” a la que ens havien menat 23 anys de governs de CiU. Ha quedat al descobert, doncs, l'absència d'un horitzó il·lusionador com el que per a molts catalans i catalanes va representar el model federalitzant i plurinacional que representava l'Estatut del 30 de setembre. L'actitud dels partits estatalistes, i en particular, els compromisos incomplerts pel PSOE, ha evidenciat que l'Estat espanyol continua instal·lat en la inèrcia secular del seu centralisme polític, econòmic-financer, infraestructural, judicial, cultural, mediàtic; així com en l'uniformisme cultural, lingüístic i identitari. L'Estatut retallat, a més d'insuficient, perpetua Catalunya dins un sistema constitucional unitari, amb certs elements de descentralització política, però blindat davant el reconeixement de mecanismes de transferència de sobirania i, fins i tot, dels procediments democràtics per obtenir-la.

2.2. Per tots aquests motius, no és d'estranyar que l'ampli espectre del catalanisme polític registri en aquests moments una gran desorientació, com posa en relleu la manca d'estratègies comunes de cara al futur. Per contra, exhaurida la via estatutària és hora de pensar en possibles vies alternatives. En aquest sentit, ja s'hi han expressat diferents opcions que van des de la reforma de la Constitució fins al dret a decidir en referèndum, passant per la ratificació en el seus mateixos termes de l'Estatut del 30 de setembre. En aquest context, han sorgit algunes iniciatives polítiques i cíviques, de naturalesa sobiranista, que tenen com a objectiu l'exercici del dret democràtic del poble català a decidir per majoria el seu *status* polític futur. Aquestes iniciatives s'inspiren sobretot en el cas del Quebec, en què, tot i que la Cort Suprema del Canadà propugnà el 1998 que sota la Constitució canadenca la secessió no podia ser adoptada de forma unilateral, en canvi sí que atorgà tota legitimitat al fet que una majoria clara dels ciutadans i ciutadanes d'aquell país expressessin de forma inequívoca el seu desig de no pertànyer al Canadà, i s'iniciés posteriorment una negociació amb la resta de membres de la federació. Aquesta és una via idònia, tenint en compte el marc constitucional espanyol, que consagra la indissolubilitat de l'Estat i no reconeix el principi federal.

3. L'autodeterminació: el principi democràtic de la voluntat de la majoria

3.1. Actualment, el dret a decidir concretat en forma de referèndum de secessió, més que no pas altres fórmules tradicionals, és la que millor concreta el principi democràtic a l'hora d'expressar el dret d'una comunitat nacional a constituir-se en estat amb personalitat internacional. En el passat, tanmateix, aquest plantejament s'havia articulat a través del dret d'autodeterminació dels pobles previst als Pactes de Nova York de les Nacions Unides de 1966, però aquesta invocació, com ja advertí l'Opinió Consultiva de la Cort Suprema del Canadà, comporta inevitablement un debat sobre aspectes que ens desvien d'una legitimació que hauria de basar-se exclusivament en el principi democràtic. Amb el dret a decidir emparat en el principi democràtic de respecte a la voluntat de la majoria hom pot evitar la discussió estèril i paralitzant sobre si el dret a l'autodeterminació forma part constitutiva o no del dret intern espanyol, sobre qui és el titular del dret, o quins són els contextos històrics en què aquest és d'aplicació, com ara si es tracta o no de processos de descolonització.

3.2. El dret a decidir, com abans el dret d'autodeterminació, ha estat invocat a casa nostra de forma cíclica, vinculat no només a esdeveniments interiors sinó també exteriors, com el procés de pau a Irlanda del Nord, la devolució a Escòcia, el referèndum al Quebec o els processos d'emancipació nacional de les repúbliques bàltiques i de les balcàniques; la darrera, Montenegro. No obstant, la nació catalana, la més gran d'Europa, en població, sense estat propi, té unes singularitats que fan que la via catalana no es pugui identificar del tot amb cap dels processos iniciats per altres pobles: ni es pot plantejar com un fenomen de descolonització, ni com a sortida a un conflicte armat preexistent, ni com a fórmula de protecció d'una minoria nacional. L'aspiració catalana a l'exercici del dret a decidir només es pot basar en el principi democràtic de la voluntat majoritària dels ciutadans i ciutadanes d'una nació que no es reconeguda per part de l'Estat del que forma part, tot i que aquesta voluntat avui per avui no té possibilitats legals d'expressar-se a través d'una consulta popular d'aquest tipus. Precisament, aquesta anomalia democràtica, si vingués sustentada per una majoria social suficient, hauria de contribuir en el futur a donar una dimensió europea a la qüestió catalana i a proveir un arbitratge comunitari o fins i tot internacional.

3.3. Coherents amb aquest plantejament, diferents entitats de la societat civil han emprès algunes iniciatives per sol·licitar a les institucions i partits, a través del dret de petició, que reclamin la transferència a la Generalitat de Catalunya, mitjançant una llei orgànica, de les facultats inherents a la competència exclusiva de l'Estat per convocar consultes populars per la via de referèndums, tot i que aquesta opció ja ha estat negada en diferents ocasions per les Corts Espanyoles. Aquesta iniciativa, d'alta intensitat pedagògica, tenint en compte les dificultats de tot ordre existents, no pot però derivar en una consulta per la via de fet si no es vol que en el futur el potencial d'aquest instrument democràtic quedi devaluat, com succeí amb el referèndum convocat per la Lega Nord el 1997 a la Padania italiana. El referèndum ha de ser, en tot cas, el final d'un procés de canvis polítics i institucionals profunds, més que no pas el seu inici.

4. El creixement del sobiranisme d'ordre pràctic

4.1. L'exercici del dret a decidir només es pot plantejar doncs després d'un procés històric que combini, d'una banda, tot i les dificultats evidents, la via de les reformes normatives encaminades al reconeixement de Catalunya com a subjecte de sobirania; i de l'altra, la via de la construcció nacional, des d'una perspectiva socialment inclusiva, a partir d'una majoria social favorable a l'exercici del dret a decidir a l'empara del principi democràtic. Aquest procés de construcció nacional i de vertebració pacient d'un bloc majoritari ha de tenir en compte, tanmateix, que el catalanisme no és avui un moviment monolític i unívoc, que té varietat de tendències, i que, per descomptat, no es pot reduir ni a una sola força política, ni a un sol sector social.

4.2. Els objectius polítics del sobiranisme requereixen corrents de simpatia i complicitat que vagin més enllà de les sigles dels partits i, naturalment, de l'àmbit de la Catalunya estricta. Des de la Transició el catalanisme no ha estat capaç de ser la principal referència d'amplis sectors socials com el sindicalisme, el moviment veïnal o els sectors procedents de la vella immigració. No ha estat possible, doncs, retrobar la forta cultura catalanista del període republicà. S'ha parlat fins i tot de fatiga del catalanisme perquè, certament, durant anys, ha mancat un horitzó col·lectiu il·lusionador capaç de crear complicitats col·lectives. Si hagués reeixit, l'Estatut del 30 de setembre ho podia haver estat. A més, el catalanisme en el govern des de 1980 fins al 2003, tot i el seu component interclassista i socialment integrador, no fou capaç de crear les bases d'un projecte nacional atractiu per a amplis sectors socials. El mite del catalanisme conservador perjudicà també durant anys les possibilitats de represa nacional i fomenta encara ara unes bones dosis d'autoodi per part d'alguns exponents de l'esquerra autòctona en lloc de potenciar una visió legitimadora del catalanisme.

4.3. Aquesta tendència ha començat però a invertir-se. Actualment assistim a un creixent sobiranisme d'ordre pràctic, molt lligat al benestar i a la cohesió social, a partir de la presa de consciència d'amplis sectors de les classes populars i mitjanes del país, amb independència del seu origen i condició, que desborden àmpliament el camp de joc del catalanisme i del sobiranisme identitari. Aquest fenomen emergent qüestiona la nostra dependència respecte d'un ordre estatal que dificulta la qualitat de vida de la gent, a partir de constatar, per exemple, l'alarmant dèficit fiscal que penalitza la qualitat dels serveis bàsics, o de comprovar el retard que acumula el centralisme espanyol en les grans infraestructures a Catalunya. Això ha permès que molts ciutadans i ciutadanes, amb independència del seu nivell de consciència nacional, contribueixin a crear un estat d'opinió cada dia més estès que associa la sobirania amb la noció de causa justa.

4.4. Així mateix, des dels sectors econòmics s'ha constatat, cada cop amb més força, les limitacions que comporta, en determinats aspectes, l'actual model de subordinació de Catalunya a l'Estat. Patronals i sindicats són progressivament més conscients que les artificials mancances que introdueix, per exemple, la gestió radial de les infraestructures o un sistema de finançament discriminatori, afecten negativament les possibilitats de creixement econòmic i de creació d'ocupació estable i de qualitat. Recentment, hem assistit a iniciatives de reivindicació de més sobirania —per exemple, en matèria aeroportuària—, d'àmplia base en el món econòmic. Paradoxalment, entre els que han donat suport a aquestes reivindicacions, es troben alguns dels que, durant el procés de reforma estatutària van pressionar per tal d'accelerar la conclusió del mateix, encara que fos amb renuncies, i que ara comproven la magnitud de les mateixes. Cal connectar, doncs, si més no una part dels sectors que han donat suport a les esmentades iniciatives amb la massa social que reivindica al dret a decidir.

B. Les propostes de futur: creem espais de sobirania, teixim xarxes de complicitat social

La construcció nacional comença, doncs, molt abans que hi hagi condicions per exercir el dret a decidir amb garanties i implica un canvi progressiu de mentalitat política. Només una majoria política i social, liderada per una esquerra nacional hegemònica en el seu espai social o, si més no, equiparable electoralment a l'esquerra federalista, farà possible negociar de tu a tu amb l'Estat espanyol. Ara bé, mentre això no sigui possible, cal focalitzar a curt termini les demandes catalanes de forma que una majoria de la societat catalana es mobilitzi per recuperar les peces de l'Estatut del 30 de setembre desmuntades amb l'acord PSOE-CiU, o per l'erosió diària practicada pel govern de l'Estat i per la més que previsible retallada per part del Tribunal Constitucional.

1. Creem espais de sobirania

1.1. Espais de cohesió social

A mig i llarg termini, cal aprofitar les oportunitats que ens brinda l'actual context de globalització política, econòmica i cultural, amb l'aparició de nous escenaris i de noves formes de distribució del poder més enllà dels actuals estats, per guanyar espais de sobirania i decidir quins d'aquests espais volem compartir. Això implica que cal establir determinades prioritats d'acció política, objectius concrets i assolibles, relacionats amb la vida quotidiana de les persones, i amb un model de governança basada en els valors republicans, i que ens han de permetre abordar el proper pols amb l'Estat des de les condicions més favorables. Entre aquestes prioritats, ha d'ocupar un lloc destacat la garantia de respecte a la diversitat i el manteniment de la cohesió social com a objectiu de progrés, tot posant fi a la duplicitat de serveis públics, a més d'atendre els fluxos migratoris en condicions que afavoreixin la integració i evitin els conflictes que s'han produït en altres països. Però abans que res, és clar que, per poder fer front al desenvolupament de les polítiques públiques de cohesió social calen, com s'ha dit, recursos econòmics. La dimensió i perpetuació en el temps del dèficit fiscal comporta que, sense la seva correcció, difícilment es podrà mantenir la competitivitat de l'economia catalana i desenvolupar els instruments de l'estat del benestar que garanteixen la nostra cohesió social.

- a) Cal un **model de finançament just** basat en la bilateralitat de les relacions Catalunya - Espanya que ens permeti gestionar, recaptar, inspeccionar i liquidar tots els tributs i negociar l'aportació de la Generalitat a l'Estat en concepte del cost dels serveis que presta i d'una quota de solidaritat a l'entorn del 2,5% del PIB català, a revisar periòdicament;
- b) cal una gestió de proximitat de **les grans infraestructures** a Catalunya, assumint la gestió dels aeroports, per tal de configurar un sistema aeroportuari integrat, modern i connectat amb el món; assolir la plena autonomia en la gestió portuària; i vertebrar una veritable malla ferroviària que permeti un servei integral (mercaderies, suburbans, rodalies, regionals, gran velocitat);
- c) cal més autoexigència en la **gestió dels recursos públics i privats** per assolir la desitjada eficiència. Cal apostar doncs per l'eficiència i afavorir la cooperació entre el món empresarial i l'acadèmic, per tal d'oferir una formació de qualitat i una transferència del coneixement eficient, d'acord amb les necessitats de les empreses, amb especial atenció a les d'alt valor afegit, fomentant la formació professional, incidint en el fracàs escolar i, millorant el coneixement en llengües estrangeres (amb l'anglès en primer lloc) i consolidant un sistema d'educació superior plenament adaptat al nou marc europeu.

Igualment, és fonamental disposar de xarxes públiques de qualitat centrades a actuar sobre àmbits socials com:

- a) La **immigració**, mitjançant polítiques d'acollida que garanteixin la participació en els afers públics de les persones nouvingudes i el reconeixement i l'efectivitat dels drets i el seu accés a les prestacions per a la seva acomodació social i econòmica en correspondència de deures cívics que facilitin la seva adaptació i empeltament sociocultural al país d'acollida. Així mateix, les persones immigrades han d'arribar al nostre país en situació regular. La Generalitat ha de controlar els fluxos migratoris, fixar les directrius del contingent de treballadors estrangers, contractar en origen, regular el règim d'estada i residència, al mateix temps que ha de continuar desenvolupant polítiques de cooperació amb els països en vies de desenvolupament, i preferentment amb les regions del Magrib, Àfrica subsahariana, Est d'Europa i Amèrica del Sud;
- b) un **sistema educatiu** de qualitat, que incideixi en la integració de tot l'alumnat, i en la igualtat d'oportunitats educatives per a tota la població; plural, que incentivi la innovació i els projectes educatius de cada centre, que fomenti la llibertat de les famílies sense cap discriminació per raons econòmiques, culturals, religioses, de sexe, de procedència o qualsevol altra, en el marc del Servei Públic Educatiu de Catalunya;
- c) un **sistema català de benestar** que garanteixi drets subjectius i la universalització dels serveis socials i de les polítiques de suport a les famílies i a la infància, amb una xarxa de responsabilitat pública de qualitat i que cobreixi amb eficàcia les necessitats específiques dels col·lectius prioritaris;
- d) un **sistema nacional de salut** que fomenti la coordinació, l'equitat i la igualtat assistencials; que impulsi una única xarxa de salut pública que gestioni de manera transparent, ètica i responsable els recursos públics i que aposti de forma decidida per la recerca en l'àmbit biomèdic.

1.2. Espais de modernització econòmica

1.2.1. La globalització i la integració europea s'han convertit en aliats objectius de la causa sobiranista des de la perspectiva econòmica. Només cal veure l'excel·lent comportament econòmic de petits estats com Finlàndia, Irlanda, Islàndia, Suècia, Noruega o Eslovàquia. En un context en el qual la capacitat de produir arreu productes idèntics és pràcticament il·limitada, adquireix més valor la diferència, allò que cada economia és capaç d'aportar específicament, i en el cas de Catalunya, els factors vinculats a l'economia de la identitat. Per això, cal posicionar correctament Catalunya en l'escenari internacional:

- a) Impulsant, primerament, l'establiment d'acords amb tercers estats, ens subestats i organitzacions internacionals, com a via per **exportar la vocació internacional** del nostre país i per assolir un major prestigi i reconeixement de la nostra identitat comunitària;
- b) potenciant paral·lelament la **internacionalització de Catalunya especialment en l'àmbit econòmic**. En el nou món global aquesta és una necessitat imperativa per a la competitivitat de qualsevol economia. Les empreses catalanes competitives cada cop han d'establir menys la seva estratègia amb la referència del mercat espanyol i, fer-ho a partir de referències internacionals. Cal, també, incrementar els posicionaments productius i comercials a escala internacional en sectors tan centrals com el turisme, el sector agroalimentari, l'artesania, la indústria cultural, la gastronomia, la moda o el disseny.

1.2.2. La Unió Europea es troba immersa en un procés de redefinició del seu model de creixement econòmic, establert en la Cimera de Lisboa (2000), que ha de convertir-la en l'economia basada en el coneixement més potent i dinàmica del món i amb més cohesió social. Catalunya necessita afrontar aquest procés amb totes les seves potencialitats i amb un consens ampli entre les forces polítiques i els agents socials i econòmics, per tal d'adoptar una estratègia a llarg termini que permeti que els principals elements d'aquest canvi (recerca, innovació, ensenyament superior, empreses) puguin ser abordats en un escenari estable i compartit. L'èxit de la inserció plena de

Catalunya en l'economia del coneixement condicionarà la capacitat de mantenir i aprofundir no només la competitivitat de l'economia de Catalunya —i de la capacitat, per tant, de crear ocupació—, sinó també els elements estructurals de la cohesió social, com passa en el país del nord d'Europa amb estats del benestar més desenvolupats.

1.3. Espais de progrés de la llengua i la cultura catalanes

1.3.1. Sovint es parla de la importància de les persones, menystenint el paper social de la cultura i de la llengua, però en un món cada vegada més globalitzat, cal que advoquem de forma decidida per la llengua i la cultura com elements de vertebració i de cohesió de la nostra societat, com a eines de progrés social.

- a. Llengua i cultura com a punt de trobada: Catalunya, com a terra de pas, des de sempre ha esdevingut un territori de trobada entre les diferents cultures del món, element que s'ha accentuat en l'era de la globalització. D'aquesta manera, es fa imprescindible que la llengua i la cultura catalana esdevinguin l'espai de trobada entre les diferents realitats socials existents a casa nostra, essent un element imprescindible de cohesió social. En altres paraules, la llengua i la cultura catalana han de ser el pal de paller de la integració i la inclusió.
- b. Creació d'un espai comunicacional català: cal reforçar el caràcter públic dels mitjans audiovisuals i els canals públics locals com a eina de difusió dels valors de la ciutadania, qualitat democràtica, cohesió social, identificació nacional i promoció de la llengua i la cultura catalana en el seu sentit més ampli, afavorint la creació d'un espai nacional de comunicació audiovisual.

1.3.2. Paral·lelament, la llengua i la cultura esdevenen un pilar de la construcció nacional. Configurem un model de país i ens dotem d'una idiosincràsia que ens reafirma com a poble en un sistema global que va en detriment de la riquesa cultural i lingüística. Alhora, necessitem una cultura oberta al món, que ens projecti cap al futur.

- a. Creixement de l'ús social del català: si bé el coneixement del català ha experimentat un notable augment en els darrers anys, l'avenç de l'ús social, econòmic, cultural, tecnològic i de relacions interpersonals és completament insuficient. Així, cal aprofitar el nou marc legal per estendre el coneixement i l'ús social del català en tots els seus àmbits, amb un tractament transversal per part de l'Administració, la qual s'ha de dotar de les eines necessàries per fer del català un llengua viva i amb perspectives de futur.
- b. Internacionalització cultural: cal avançar en la difusió de la cultura catalana a nivell internacional, com un segell que doni a conèixer al món la nostra realitat i el nostre projecte de país.

1.4. Espais de sostenibilitat territorial

Cal orientar l'activitat política també cap a aspectes que cada cop preocupen a segments més amplis de la nostra societat i que provenen d'una consciència global de la responsabilitat que tenim envers la preservació del nostre planeta i l'amenaça creixent del canvi climàtic. Hem d'entendre que són una manifestació diferent de la defensa de la nostra identitat, així com tenir la capacitat de connectar el discurs nacional amb la reivindicació i defensa del nostre entorn singular. Un entorn que s'ha de preservar com un aspecte que ens caracteritza i defineix com a col·lectiu nacional, amb l'establiment d'un model econòmic que tingui la capacitat d'adaptar-se a les característiques de totes i cadascuna de les parts del nostre territori i que ens porti a fer compatibles l'equilibri territorial, el desenvolupament econòmic sostenible i la preservació dels

valors mediambientals i paisatgístics del país. La capacitat de compatibilitzar les activitats humanes sense malmetre el territori i la manera diferent i generosa de relacionar-nos amb l'espai físic que ens acull —i sobre el que en som directament responsables— és, també, una part de la nostra identitat nacional.

2. Teixim xarxes de complicitat social

2.1. Xarxes de complicitat amb la societat civil

La necessitat d'espais alternatius a l'ordre estatal requereix, al marge d'una voluntat política impulsora, la complicitat de sectors amplis de la societat civil, i dels agents socials i econòmics, sense la qual no hi pot haver un projecte de canvi polític sobre bases sòlides. Per això, cal vertebrar, entre d'altres, espais sindicals, socioeconòmics, culturals, juvenils, comunicatius i associatius, que responguin a una lògica i a uns interessos en clau estrictament catalana. La nació es construeix, sobretot, des de la societat civil. En aquest sentit, cal aprofitar les potencialitats de la forta i participativa dinàmica social catalana per afavorir l'aparició d'una majoria política coherent amb els plantejaments sobiranistes. En aquesta propera etapa, cal que aquests espais emergents es proposin objectius concrets i assolibles com a estratègia per recuperar espais de sobirania en àmbits, encara que siguin parcials, però molt importants en la vida quotidiana de les persones, com per exemple, la gestió de les infraestructures o d'altres de caràcter més simbòlic com són el reconeixement internacional de les nostres seleccions esportives.

2.2. Xarxes de complicitat política

Més enllà del perímetre polític d'Esquerra, hom constata que la conjuntura política actual a Catalunya, es pot definir des del punt de vista del catalanisme com d'extrema competència entre els seus diferents corrents. Això mateix explica les dificultats per les que avui, per exemple, seria inviable la reedició d'una Solidaritat Catalana a imatge i semblança de la d'ara fa un segle. Això no vol dir que els actuals esdeveniments polítics no aconsellin almenys de recuperar el mateix nivell de cohesió i d'unitat d'acció dels partits catalanistes de tradició democràtica que va fer possible l'aprovació de l'Estatut del 30 de setembre. Aquesta unitat hauria de traduir-se, en primera instància, en una coordinació de tots els parlamentaris catalans del centre cap a l'esquerra a les Corts Espanyoles en qüestions relatives al desplegament estatutari, en especial amb les altres opcions d'esquerres catalanes. Precisament, l'opció tàctica per tal d'atraure els federalistes catalans cap a opcions clarament sobiranistes, passa necessàriament per ser permeables i atraure l'espai de les forces polítiques que ara mateix els hi donen representació.

3. Partit i Govern: motors de construcció nacional

3.1. Un Govern sòlid i estable

3.1.1. Una altra prioritat des de la perspectiva sobiranista ha de ser consolidar una cultura de govern sòlida i estable des de l'ambició nacional. L'executòria del Govern catalanista i d'esquerres va venir condicionada, principalment, pels diversos posicionaments en el procés de reforma estatutària. En aquest context, alguns sectors de la societat catalana van qüestionar la capacitat d'Esquerra com a força de govern i aquest missatge va impregnar àmplies capes socials. En aquest sentit, l'opció estratègica feta en l'Acord del Tinell, amb les prioritats fixades en la cohesió social, la prosperitat econòmica, l'articulació sostenible del territori i del creixement econòmic, junt amb l'objectiu de convertir Esquerra en la força d'esquerres majoritària a Catalunya, continua sent perfectament vàlida a mig termini. Per si sol, això justifica la presència renovada d'Esquerra en l'actual Govern de la Generalitat. Si com s'ha dit abans, la nació s'ha de construir sobretot des de la societat, també és clar que les estructures d'estat es construeixen des del Govern. En aquest mateix context, cal posar èmfasi també en la construcció d'un municipalisme independentista

robust, que contribueixi a forjar un univers cultural, social i simbòlic que amplii l'espai polític del sobiranisme. Amb el 15% dels vots que representa l'actual expressió política i institucional de l'independentisme català, és evident que el que avui per avui no està en joc és l'exercici immediat del dret a decidir, sinó el reconeixement públic de l'esquerra nacional com a força de govern creïble i rigorosa. Només si aquesta força es consolida socialment i electoral serà percebuda com a digna i fiable i podrà continuar creixent.

3.1.2. Cal avançar en la construcció nacional sobre la base d'un discurs i una praxi política que plantegi l'assoliment dels objectius polítics a través d'avenços graduals. El sobiranisme doncs ha d'anar esgotant etapes i actuar des de la centralitat política que representa el més d'un milió dos-cents cinquanta mil ciutadans i ciutadanes majors d'edat que es defineixen, en diversos graus, socialment d'esquerres i nacionalment catalans. Ha de ser doncs un sobiranisme amb vocació de majories que faci possible guanyar la batalla ideològica i democràtica a les urnes. Aquesta opció estratègica, però, ha de ser compatible amb el fet de situar el dret a decidir, puntal també dels valors republicans d'igualtat política i de garantia d'autodeterminació personal i col·lectiva, en el centre del debat polític, com un dels eixos del procés de construcció nacional, per tal que doni sentit tant a la gestió des de les institucions com a la creació d'espais socials nacionalment aut centrats.

3.2. Un partit fort i proper a la ciutadania

3.2.1. L'acostament d'aquest milió dos-cents cinquanta mil ciutadans i ciutadanes exigeix però un major esforç de proximitat del partit al seus votants potencials, això és un canvi de cultura organitzativa. Una proximitat que comporta una reflexió interna del funcionament de tota l'estructura, des de la seva direcció a la militància de base. Per tal d'elaborar un discurs cada vegada més pròxim, és imprescindible continuar aprofundint en nous mecanismes de comunicació directa entre els votants i la militància, així com incorporar nous elements d'estratègia electoral en la presa de decisions. És necessari assentar les bases adequades per a que, alhora que participem més directament en la presa de decisions internes i siguem coresponsables de la consegüent actuació, siguem capaços d'actuar més proactivament en l'ampliació del nostre espectre electoral i en la generació de noves xarxes socials de complicitat. En definitiva, consolidar el militant d'Esquerra com un agent social i electoral actiu.

En conseqüència, el partit hauria d'adoptar un Pla que doti un marc per a que la reflexió sobre els resultats electorals que s'obtenen i sobre el funcionament de l'organització propiciïn l'aprenentatge de la direcció, dels quadres i de la militància per tal de millorar l'eficàcia política. Aquest Pla hauria de preveure distints projectes de desenvolupament d'eines com:

- a) un Centre d'Anàlisi, que serveixi per conèixer, a través de la informació extreta d'enquestes de base pre i postelectorals, quins són els votants actuals i potencials i què motiva els seus comportaments de vot o no-vot; fer avaluació política a través d'un sistema de base de dades que funcioni en tots els àmbits de l'organització; i, finalment, per realitzar sessions de treball amb membres experts de l'organització per a la planificació d'idees força i missatges de campanya;
- b) elaborar la política i el posicionament del partit a través de la direcció estratègica per projectes i mitjançant la creació d'un producte polític resultat del procés d'identificar els votants actuals i potencials i d'elaborar una resposta a les seves preferències;
- c) un instrument de comunicació bidireccional que interrelacioni els militants, els quadres i la direcció nacional;
- d) una escola permanent que no es basi tant en els coneixements teòrics, sinó que tracti sobre com aprendre aptituds més eficaces.

3.2.2. Per altra banda, cal mantenir un alt nivell d'autoexigència en la nostra acció política, des dels diversos àmbits de govern o de representació, per tal que el nostre votant potencial visualitzi amb més claredat el perfil i l'opció del vot d'Esquerra com un vot diferent a la resta d'opcions polítiques i, per tant, com un vot útil. Aquesta acció política ha d'aprofundir en els valors històrics d'Esquerra que, tot i que ens trobem en un context actual canviant, segueixen essent plenament vigents i distintius: radicalitat democràtica, innovació propositiva i de gestió, proximitat al ciutadà així com una marcada vocació de servei i de construcció social i nacional permanent. La gestió d'una agenda política pròpia, més estratègica i menys tàctica, així com una comunicació intel·ligent i eficient de les nostres accions són condicions imprescindibles per assolir aquest objectiu: posicionar Esquerra com una força política transformadora.

4. Països Catalans: consciències i ritmes diferents

Finalment, cal fer constar que la reivindicació del dret a decidir no es pot fer, tanmateix, de manera conjunta i simultània a tots els Països Catalans, ja que els punts de partida són diversos, així com els ritmes polítics. No es pot fer un plantejament uniforme i apriorístic, ja que si bé la unitat cultural i lingüística és acceptada científicament i social, la unitat política passa necessàriament per fórmules d'articulació diverses que, a hores d'ara, són difícils de preveure. Ara bé, és evident que les dinàmiques polítiques estan interrelacionades i l'augment de l'independentisme al Principat esperona la consciència nacional en el conjunt dels Països Catalans, al mateix temps que suscita la reacció espanyolista. Malgrat totes les mancances del nacionalisme polític, allò evident és que no hi ha projecte viable d'alternança política al País Valencià sense el que representa avui l'esquerra nacional, tal com s'ha demostrat recentment a les Illes Balears.

C. Conclusions: construïm una majoria social per la independència

1. L'objectiu d'aquesta Conferència Nacional 2007 és el de definir l'estratègia de l'esquerra nacional per tal de superar l'actual via autonomista, situant de forma clara en l'eix de l'acció política el dret a decidir com a motor del procés de construcció nacional, amb l'objectiu d'assolir la independència. Aquest horitzó final, associat des de sempre a l'ideari de l'esquerra nacional, reclama avui algunes concrecions, especialment després d'un període de transició en què s'ha demostrat inviable un dels principals eixos de la reivindicació nacional més immediata que era el de comprovar les possibilitats de transitar cap a la independència, prèvia superació d'una etapa de relació federal amb Espanya, que tenia com a principals objectius l'assoliment d'un Estatut nacional que incorporés un sistema de finançament just.

2. No es tracta doncs d'actualitzar l'ideari del partit, ni d'avaluar la seva gestió de govern o la seva política d'aliances, ni de qüestionar la validesa de l'estratègia definida per Esquerra en el 24è Congrés Nacional, sinó d'establir de la manera més precisa possible el full de ruta a seguir, tant a curt com a mig i llarg termini, per arribar a exercir democràticament el dret a decidir i assolir la independència, en base a dos objectius complementaris: la creació d'espais de sobirania i la construcció d'una majoria social per la independència, tot distingint, per una banda, que ser independent significa tenir Estat, i que sobirania és la qualitat d'una societat de ser el màxim de no dependent de cap altra. Per això, mentre no existeixi una majoria social per la independència, per la qual Esquerra hi treballa dia a dia, es pot fer molta via al llarg d'un procés històric que combini les reformes de tot tipus encaminades al reconeixement de Catalunya com a subjecte de sobirania, alhora que es construeix la nació des de la centralitat política i des d'una perspectiva socialment integradora, en base a un discurs i una praxi independentista amb estratègia i continguts, que plantegi des d'ara diferents prioritats polítiques que permetin crear espais de sobirania, en què la nació no sigui dependent de ningú més que de les seves pròpies capacitats i limitacions. Alguns d'aquests espais de sobirania són ja una realitat com és el cas del domini.cat a internet; d'altres tot just comencen a caminar, com el reconeixement internacional de les seleccions esportives; i d'altres són una possibilitat de futur com la internacionalització de la nostra economia, l'articulació d'un espai nacional de comunicació, la plena incorporació a la societat catalana de la nova immigració o la consecució d'una cultura autoreferenciada i oberta alhora, amb el català com a llengua nacional i plena.

3. Finalment, cal dir que conscients que la construcció nacional comença molt abans de disposar de les condicions necessàries per exercir el dret a decidir, hi ha altres qüestions que han de formar part de l'estratègia de l'esquerra nacional, i que passen per entendre que la nació es construeix ensems des de la societat i des del govern. Cal que Esquerra, com a instrument polític, creixi electoralment i que consolidi la seva cultura de govern, perquè l'independentisme assoleixi un ampli reconeixement com a força de govern sòlida i creïble, a més de reforçar i modernitzar les seves estructures de partit. Ara bé, la recerca d'espais alternatius a l'ordre estatal vigent requereix una voluntat política impulsora moderna i de govern com Esquerra, que si escau pugui coordinar-se i sumar esforços amb altres forces polítiques que comparteixin objectius, però és imprescindible cercar la complicitat d'amplis sectors socials que desborden el partit. No hi pot haver un projecte de canvi polític sobre bases sòlides si no es vertebren aquests espais de sobirania sense la complicitat d'una societat civil que respongui a la lògica dels interessos nacionals catalans.